

NÝTT ATLAS

Nýggja føroyska atlasíð verður lagt fram leygardagin 22. novembur klokkan 13:45 til 14:45 á bókadøgnum í Norðurlandahúsinum. Barnakórið Cantus fer at syngja, meðan umboð fyri Nám, Hagstovu Føroya og ein tilflytari úr heimsins nýggjasta landi, Suðursudan, halda røðu.

HarperCollins, ið er loyvisgavari handan atlasíð, er eitt av heimsins størstu forløgum. 42 starvsfólk hava arbeitt við nýggja atlasinum, átta teirra í Skotlandi, hini 34 í Føroyum. Birgir Kruse hevur verið ritstjóri. Nám hevur atlasíð út í Føroyum.

SETA ORÐ Á

Nýtt atlas er á gáttini og væntandi fara føroyingar aftur at kjakast um, hvørt tað skrivast Kili ella Chile, Liktinstein ella Liechtenstein og Simbabvi ella Zimbabwe

Danjal av Rana

Fyri tveimum árum síðani vitjaði eg í Høvdastaði. Ein vinmaður er giftur eini kvinnu av Grønhøvdaoyggjum. Eg var einaferð í eini brúðarveitslu hjá einum pari av Grønhøvdaoyggjum. Tá búði eg í Fraklandi. Áðrenn tað, búði eg í Sambandsríkinum Amerika. Eg havi tó ongantíð enn vitja í Nýsælandi, ei heldur sett mín fót á Suðuroyggjar.

Heimsatlasíð, sum Føroya Skúlabókagrunnur gav út í 1993 hevur elvt til mangt málkjak og nógv gott undirhald. Ein viðmerkjari kallaði atlasíð størstu málspillingarroynd í føroyskum fakmáli í nýggjari tíð, meðan ein annar so seint sum fyri trimum árum síðani mældi til at geva nýtt atlas til ókeypis til øll teirra, ið vildu brenna gomlu útgávu teirra. Føroysku nøvnini tyktust av mongum at vera

bronglaði, og nógv ilskaðust um staðarnøvn sum Burgundarhólmur og Fjón í Danmørk ella Líðandisnes, Trøndheimur, Bjørgvin og Álesund í Noregi. Heimatlasíð hevði tá sum meginreglu, at øll nøvn skuldu føroyskast. Hetta var galdandi fyri mest sum øll staðarnøvn, tó vóru flestu býarnøvn undantikin. Føroyska málnevndin góðtók navngávurnar í gamla atlasinum.

Seinni í vikuni kemur nýtt atlas á marknaðin. Føroya Skúlabókagrunnur eitur nú Nám, men tað er ikki einasta navnbroytingin í mun til Heimsatlasíð frá 1993. Cape Town er komin aftur. Vinmaðurin má nú til Kabo Verdi at vitja verfamiljuna. Oyggjarnar fyri sunnan eita aftur Hebridurnar, Arábiansesið er vorðið Arabiahálvoyggin aftur og kollarnir báðir verða aftur nevndir Norðpólurin og

Suðarpólurin. Tó verður USA enn nevnt við fulla heitinum Sambandsríki Amerika, svágur mín er enn úr Simbabvi og lambskjøtið er enn úr Nýsælandi.

Hesuferð eru staðarnøvnini góðkend av Málráðnum, sum hevur víðari heimildir enn gamla málnevndin, hvat føroyskum málpolitikki viðvíkur.

Kjakið um føroysk staðarnøvn hevur fyllt nógv og stingur seg upp við jøvnum millumbilum. Ein skjót gjøgnumgongd av goymsluni hjá Sosialinum vísir, at ikki færri enn 18 lesarabrøv vóru skrivaði um evnið fyrstu trýggjar mánaðirnar í 2011. Hetta var um tað mundi, at tað frættist, at Nám var farið undir at gera atlasíð, ið nú er útgivið við heitinum “Atlas til heim og skúla.”

Birgir Kruse er ritstjóri á nýggja atlasinum. Hann greiðir frá, at í arbeiðinum við nýggja atlasinum, hevur

ritstjórnin nýtt Málráðið sum ráðgeva. Tó, leggur hann dent á, Málráðið gav einans vegleiðandi uppskot, men hinvegin, so fylgdi útgevarin tilmælunum frá Málráðnum nærum 100 prosent.

Birgir Kruse greiðir frá, at umsetingin av atlasinum er gjørt sambært einum sáttmála við enska forlagið HarperCollins. Hetta er ein føroysk útgáva, av einum atlas í hjá HarperCollins, og forlagið hevur neyvar reglur fyri, hvussu lokalar útgávur av atlasinum skulu gerast, sigur Birgir kruse.

Grundreglan er staðfest í orðingini “the language of the product is Faroese” ella at verkið er á føroyskum máli. Síðani koma nakrar reglur fyri, hvørji orð kunnu týðast og hvat ikki kann týðast, sigur hann.

Birgir Kruse greiðir frá, at lond kunnu føroyskast, meðan býir ikki skulu týðast. Ei heldur skulu landafrøðilig

fyrbrigdi týðast, uttan so at tey skara um landamørk.

Undantøkini til hesar reglur eru staðarnøvn, sum hava vunnið hevd í føroyska málinum, sigur hann. Dømi um hetta eru Hvarvið og Keypmannahavn.

Hesar reglurnar greiða frá mongum av broytingunum í hesum atlasinum í mun til Heimsatlasíð frá 1993, so sum at Borgundarhólmur og Høvdastaður ikki longur eru at finna í føroyska atlasinum. Eftir stendur tó, at stavsetingin ikki er broytt. Eingi C, Q, W, X, ella Z eru at finna í landanøvnunum.

Bakgrundin fyri hesi avgerð liggur í stríðnum um føroyska stavraðið. Føroyska stavraðið var til viðgerðar í Løgtinginum í 2010. Sjúrdur Skaale og aðrir vildu lata allar latínsku bókstavirnar fáa pláss í alfabetinum. Endin tá var, at Sjúrdur Skaale tók málið aftur. Sum hann sjálvur segði, tað gjørdist

greitt, at tingfólk ikki eru serfrøðingar í máli, og løgtingið skal ikki lóggeva um málsligar spurningar. Henrik Old legði fyrr í ár eitt líknandi uppskot fram, men gjørdi sum Sjúrdur Skaale, og tók uppskotið aftur, áðrenn tað kom til atkvøðugreiðslu í tinginum.

Sjúrdur Skaale legði í 2010 ístaðin fram eitt uppskot, um at skipa eitt føroyskt málráð, sum skuldi hava myndugleika at avgreiða spurningar av málsligum slagi. Hetta uppskotið var samtykt, og síðani tá er Føroyska Málráðið sett á stovn. Hetta málráðið hevur vegleitt og ráðgivið ritstjóranum í gerðini av nýgga atlasinum. Eitt av aðalmálunum hjá Málráðnum hevur verið, at gjørt nýggja rættskrivingarorðabók og at koma við eini niðurstøðu um føroyska stavraðið. Sum skilst hevur Málráðið býtt seg í ein meiri-

Sjúrdur Skaale, fólkatingslimur

- Fyrst av øllum vil eg siga, at atlasíð er eitt valaværk, sera væl gjørt og úr hondum greitt. - Tað er tó spell, at útgevarin heldur fast við hetta tápuliga, at koyra slalom runt um ávísar bókstavir. Hatta er tilíkt, ið irriterar fólk púra óneyðugt,

og er bæði býtt og fjákut, sigur Sjúrdur Skaale. - Hetta minnir ikki sørt um eina provokasjón frá Málráðnum, sigur Sjúrdur Skaale. Hann greiðir frá, at ætlanin var, at Málráðið skuldi finna loysnir, sum góvu afturljóð í fólkinum. - Avgerðin, ikki at loyva hinum burturvístu bókstavunum gongur ímóti einum greiðum vilja millum fólki, einum meiriluta av lögtinginum og mentanarnevndini og ætlanini hjá gomlu málnevndini.

Randi Meitil, studentaskúlalærari

- Hetta er ein avmarkandi hugsunarháttur, at ortografiin hjá Hammershaimb frá 1847 ikki kann mýkjast, sigur Randi Meitil, ið er limur í Málráðnum. Hví skulu vit í 2014 skriva øll heimsins lond, so sum tey vildu skrivað tey í 1847, spyr hon. Randi Meitil heldur tað

vera sera óheppið, at føroyska atlasíð ikki fylgir meginreglunum hjá UNGEGN. - Eg haldi tað vera eitt keðiligt signal at senda, at vit ikki virða ST-viðtøkur. ST var jú sett á stovn at skapa frið, men vit lurta ikki eftir teirra tilmælum. Randi Meitil heldur, at tað tykist sum vit taka frástøðu frá restini av heimspartinum, tá vit skriva Evropa. - Øll hini skriva Evropa, men vit skulu ferða føroyingar, serstøk tjóð. Tað er á ein hátt at flyta Føroyar úr Evropa, sigur hon.

Rolf Guttesen, lektari

Rolf Guttesen sigur seg ikki skilja, hví vit skulu nýta tvey ymisk stavrað í atlasinum, eitt til landanøvnini, hitt til býarnøvn. - Tað skapar hurlivasa millum fólk, at vit nýta serføroyskar formar av landanøvnunum, heldur Rolf Guttesen, lektari. Rolf Guttesen vísir á, at í ávísum førum, kann

føroyska navnið geva heilt skeiv hugmyndasamband. - Kabo Verdi fær teg ikki at hugsa um ein grønna odda, men heldur um ein italienskan komponist. Og Kabo minnir meiri um kaba, steinin í Mekka. Og hví kann Kabo enda við o, men Verde kann ikki enda við e? - Kirkjumálið er latín, trolaramálið er enskt. Tað er eingin orsök at vera bangin fyri orðum av fremmandum uppruna. Hví kunnu vit ikki góðtaka tað málið, sum er spontant livandi millum fólk, spyr Rolf Guttesen.

Birgir Kruse, ritstjóri

- Vit hava fylgt tilmælunum frá Málráðnum nærum 100 prosent, hóast uppskotini frá teimum

einans høvdu vegleiðandi myndugleika. Birgir Kruse sigur, at sáttmálin millum Nám og HarperCollins neyvt greinar út, hvørji staðarnøvn kunnu føroyskast ella týðast og hvøri mugu standa sum tey eru. - Long kunnu týðast, meðan býir einans týðast, um eitt ávíst navn hevur vunnið hevd millum manna. Tí skriva vit Keypmannahavn heldur

